

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Кафедра філософії і освіти дорослих

АКТУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ФАХОВІЙ ПЕРЕДВИЩІЙ ОСВІТІ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

для викладачів закладів фахової

передвищої освіти

Київ – 2024

УДК 378.048.2

Затверджено на засіданні кафедри філософії і освіти дорослих
ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України
(протокол № 1 від 30. 01.2024 р.)

Рецензенти:

Рябова З.В. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту освіти та права ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Касьян О. В. – завідувач навчально-методичного кабінету Коледжу морського і річкового флоту Державного університету інфраструктури та технологій

Розробник:

М.І. Скрипник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Скрипник М.І. Актуальні технології навчання у фаховій передвищій освіті: Робочий зошит для викладачів закладів фахової передвищої освіти. (2-е видання, оновлено та доповнено). К.: ЦПО, 2024. 48 с.

Скрипник М.І. Актуальні технології навчання у фаховій передвищій освіті/Чому не варто боротися з майбутнім? Інтерактивний онлайн робочий зошит для викладачів закладів фахової передвищої освіти. К.: ЦПО, 2024.
<https://sway.cloud.microsoft/QkWkG7dObYH4WEar?ref=Link>

Для підвищення професійного рівня та педагогічної майстерності, опанування викладачами передвищої фахової освіти змістом та структурою інноваційної педагогічної діяльності, актуальними технологіями навчання; формування умінь експериментування, проектування та експертизи педагогічних інновацій, творчого мислення, готовності до новаційної/інноваційної діяльності організовано тематичні курси «Актуальні технології навчання у фаховій передвищій освіті». У робочому зошиті вміщено авторські завдання для слухачів курсів підвищення кваліфікації. Активізувати дослідницькі пошуки викладачів з актуальних технологій навчання у фаховій передвищій освіті пропонувано шляхом пізнання таких аспектів: сутність поняттєвого апарату з проблеми педагогічної інноватики (блок 1); застосування наукових методів дослідження актуальних технологій навчання та кращих педагогічних практик у передвищій фаховій освіті (блок 11); розроблення актуальних технологій навчання у передвищій фаховій освіті та їх аналіз за критеріями педагогічної інноватики (блок 111). Розроблені авторські завдання ґрунтуються на ідеї американського психолога Дж. Гілфорда про розвиток конвергентного (необхідне для знаходження єдино точного рішення задачі) та дивергентного (завдяки яким виникають оригінальні рішення) мислення як потенціал для оцінювання викладачами власних інноваційних напрацювань.

Для педагогічних, науково-педагогічних працівників, андрагогів системи післядипломної педагогічної освіти, науковців, організаторів післядипломної педагогічної освіти.

Педагогічне дослідження, що розглядається, проводиться в рамках науково-дослідної роботи кафедри філософії і освіти дорослих ЦПО ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України «Трансформація професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників в умовах відкритого університету післядипломної освіти» (державний реєстраційний номер 0120U104637 (2020–2025 рр.) (підтема «Когнітивна взаємодія викладача-тьютора та слухача в умовах онлайн та дистанційного підвищення кваліфікації»).

ЗМІСТ

<i>ДІАЛОГ ІЗ ЧИТАЧЕМ</i>	4
БЛОК 1. ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА: СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ	9
Завдання 1. Промислові революції та освіта	9
Завдання 2. Поняттєвий апарат сучасної інноватики	11
Завдання 3. Визначаємо різницю між «новацією» та «інновацією»	13
Завдання 4. Педагогічна інноватика: сутність	14
Завдання 5. Уточнюємо поняття «інноваційна педагогічна діяльність» & «інновації в освіті»	16
Завдання 6. «Інновація» & «реформа»	17
Завдання 7. Власне професійна діяльність під збільшувальним склом педагогічної інноватики	17
Завдання 8. Проблеми інноваційного пошуку в освіті (загальне поняття) та в передвищій фаховій освіті (конкретне поняття)	18
Завдання 9. Інноваційність змісту освіти	19
Завдання 10. «Інновації-модернізації» & «інновації-трансформації»	19
Завдання 11. «Життєвий цикл освітньої інновації», або технологія її реалізації	20
Завдання 12. «Тільки ті, хто роблять абсурдні спроби, зможуть досягти неможливого» (Альберт Айнштейн)	22
БЛОК 2. НАУКОВІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ТА КРАЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК У ПЕРЕДВИЩІЙ ФАХОВІЙ ОСВІТІ	23
Завдання 13. Дослідження генезису поняття «технології навчання»	23
Завдання 14. «Освітня технологія – педагогічна технологія – технологія навчання»: сутність понять	24
Завдання 15. «Традиційні» технології навчання у передвищій освіті: переваги та недоліки	24
Завдання 16. Класифікація сучасних педагогічних технологій	25
БЛОК 3. АКТУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПЕРЕДВИЩІЙ ФАХОВІЙ ОСВІТІ: РОЗРОБЛЕННЯ ТА АНАЛІЗ ЗА КРИТЕРІЯМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІННОВАТИКИ	29
Завдання 17. Модель інноваційного навчання	29
Завдання 18. Ігрові технології/ навчання як розвага	30
Завдання 19. Проблемне навчання	34
Завдання 20. Інформаційно-комунікаційні технології	36
Завдання 21. Проектні технології: сутність	38
Завдання 22. Реклама інноваційної технології навчання	41
Завдання 23. Методи розвитку критичного мислення	41
Завдання 24. Цифрові інструменти для створення освітнього вмісту	42
Завдання 25. Створюємо «перетини смислів»	43
РОЗДУМ (РЕФЛЕКСІЯ) «З видимого пізнавай невидиме»	44
МЕДІАТЕКА	45
ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ВИПУСКНИХ РОБІТ СЛУХАЧІВ ТЕМАТИЧНИХ КУРСІВ	46

ДІАЛОГ ІЗ ЧИТАЧЕМ

Читач/ка: *Що нового пропонувано в цьому курсі та чим практично цінним опаную як викладач?*

Авторка: У Законі України «Про фахову передвищу освіту»¹ зазначається, що інноваційна діяльність у цій сфері – це «діяльність закладу фахової передвищої освіти, спрямована на створення або вдосконалення конкурентоздатних технологій, у тому числі інформаційних, продукції або послуг; трансформація наукових досліджень і розробок у практичну діяльність, новий підхід до надання освітніх послуг, їх адаптація до потреб ринку праці та суспільства; застосування рішень організаційно-технічного, виробничого, адміністративного або іншого характеру, що істотно поліпшують якість виробництва та/або соціальної сфери».

Відповідно викладач передвищої освіти має опанувати теоретичними знаннями з педагогічної інноватики та набути умінь проєктування та реалізації новаційних технологій навчання.

Передісторія поняття «інновація»:

вперше з'явилося в дослідженнях культурологів в XIX ст. і означало введення деяких елементів однієї культури в іншу. Таке проникнення розглядалось як вирішальний фактор розвитку культур. Це значення дотепер збереглося в етнографії. Праосновою терміну «інновація» була «новація». Вперше дефініція «новація» була використана в XIII ст. у правових документах, позначала угоду сторін про заміну одного укладеного ними зобов'язання іншим. Термін означав не винахід чогось, а відносився просто до новизни. Сам термін «інновація» має латинське коріння. «Innovatio» перекладається як «зміна» або «відновлення», in - окрема приставка, перекладається з латинської мови як «в напрямок». Поняття «інновація» почало вкорінюватися в англійській мові як самостійне і самодостатнє у XIX ст., у зв'язку з розвитком науки, техніки, машинобудування. Мова того періоду зосереджена на винаходах, зокрема, на технічних винаходах. Завдяки австрійському й американському економісту, політологу, соціологу й історичу економічної думки Йозефу Алоїзу

¹ Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст.119). - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>

Шумпетеру (1883-1950) термін «інновація» став використовуватися в науковій термінології в 1911 г. У роботі «Теорія економічного розвитку [Теорія економічного розвитку (*Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung*, 1912)]. Шумпетер розглядав економіку як специфічну систему комбінацій виробничих факторів і ресурсів, де кожна з них має виключно унікальний спосіб з'єднання продуктивних сил, за допомогою якого і створюється новий продукт.

За визначенням Й. Шумпетера, **інновація - це нова комбінація виробничих факторів, мотивована підприємницьким духом.** Й. Шумпетер виділив п'ять типових змін в економічному розвитку на основі інновацій: 1) використання нової техніки, нових технологічних процесів або нового ринкового забезпечення виробництва (купівля-продаж); 2) впровадження продукції з новими властивостями; 3) використання нової сировини; 4) зміни в організації виробництва і його матеріально-технічного забезпечення; 5) поява нових ринків збуту.

Читач/ка: Яка актуальність інновацій та новацій для освіти? Адже в освіті існує тенденція обережності до змін, що виявляється в критичному ставленні до нововведень задля збереження стійкості суспільства.

Авторка: З часу введення І. Шумпетером і Г. Менш у науковий обіг терміну «інновація» (як втілення наукового відкриття в новій технології або продукті), сам термін та похідні від нього («інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність») набувають статусу загальнонаукових категорій і збагачують поняттєві системи багатьох наук.

За допомогою інструменту Google Trends² авторка проаналізувала популярність пошукових запитів «інновація», «інновація в освіті», «innovation» на теренах України. Актуальним сьогодні є поняття «інновація» (100 % зацікавленість цим поняттям – 8-14 вересня 2023 р., англomовне поняття «innovation» 100% популярності набуває 15-21 вересня 2023 р.). При цьому до англomовного поняття звертаються в Україні частіше – 78% читачів проти 22 % запитів українською мовою)³. Інноваційну діяльність в Україні унормовує низка документів⁴.

² Станом на 26.09.23 р. <https://trends.google.ru/trends/explore?q>

³ Залишаємо поза аналізом причини популярності поняття саме у ці дати. Для нас вагомим є підтвердження актуальності пошуку цього поняття понад 100 років після його введення в науковий обіг.

⁴ Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р., № 40–IV. 31 4. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16.01.2003 р., № 433–IV; Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (від 07.11.2000 № 522) [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2111> – Назва з екрана.

Педагогічні інноваційні процеси починають досліджувати у провідних західних країнах на початку 50-тих рр. минулого століття. На сьогодні сформовано інформаційні бюлетені⁵.

Станом на тепер є окремий напрям дослідження – педагогічна інноватика, серед досліджень такі напрацювання⁶.

Так, дійсно, освіта як підсистема суспільства характеризується всіма основними ознаки суспільства, тому дослідники⁷ тенденції розвитку сучасного суспільства об'єднують у дві загальні проблеми-тенденції.

Перша показує намагання суспільства як складної системи зберегти у теперішньому необхідне минуле й перенести його в оновлених видах і формах у майбутнє. Це збереження рідної мови, національної ідентичності, народних традицій, надбань культури, історії, науки, освіти, моралі, релігії, екології. Звідси – обережність до змін, особливо революційних, критичне ставлення

⁵ *Інновації в освіті й науці окремих країн Європи, Азії та Америки: Інформаційний бюлетень наукового проєкту «Інноваційний університет – інструмент інтеграції в європейський освітній і науковий простір».* - URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/9721>.

⁶ Богданова І. М. Педагогічні інновації в школі підготовки вчителя: кінець ХХ – початок ХХІ століття: Монографія. Одеса : М.П. Черкасов. 2009. 157 с.; Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. К.: Академвидав, 2012. 352 с.; Інновації як основа змін освітньої практики. Інформаційно-методичний збірник / Упорядник Г.О. Сиротенко. Полтава: ПОППО, 2005. 160 с.; Інноваційна діяльність педагога: від теорії до успіху. Інформаційно-методичний збірник / Упорядник Г.О. Сиротенко. Полтава: ПОППО, 2006. 124 с.; Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі: [монографія] / [Доброскок І.І., Коцур В.П., Нікітчина С.О. та ін.] / наук. ред.. В.П. Коцур; укладач О.І. Шапран. Переяслав-Хмельницький, Видавництво С.В. Карпук, 2008. 285 с.; Інноваційні пошуки в сучасній освіті / Г. М. Перевознікова (упоряд.); Л.І.Даниленко, В.Ф.Паламарчук (ред.); Центр. ін-т післядипломної пед. освіти АПН України. К.: Логос, 2005. 220 с.; Інноваційні процеси в освіті: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / М.О.Аузіна, А.М.Возна; Нац. банк України, Львівський банківський ін-т. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. 103 с.; Козак Л. В. Підготовка майбутніх викладачів дошкільної педагогіки і психології до інноваційної професійної діяльності: монографія / Л. В. Козак; за ред. докт. пед. наук, проф., член-кор. НАПН України С. О. Сисоєвої. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. 600 с.; Мармоза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом / О. І. Мармоза. Харків, 2004. 240 с.; Освітні технології: Навч.-метод. посібник/ О.М. Пехота, А.З. Кіхтенко, О.М. Любарська та ін.; За заг. ред. О.М. Пехоти. К.: А.С.К., 2002. 256 с.; Паламарчук В.Ф. Першооснови педагогічної інноватики. К., 2005. 417 с.; Перспективні освітні технології: Наук.-метод. посібник / За ред. Г.С. Сизоненко. К.: Гопак, 2000. 560 с.; Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. – метод. посіб./ О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред. О.І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2003. С. 8–18; 33–80; Сисоєва С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури: Монографія / С. О. Сисоєва. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. 400 с.; Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології навчання. Методичний посібник / В. Ю. Стрельніков. Полтава, 2004; Феномен інновацій : освіта, суспільство, культура : монографія / за ред. В. Г. Кременя. К. : Педагогічна думка. 2008. – 472 с.

⁷ Кушнір Василь, Кушнір Григорій, Рожкова Наталя. Інноваційність освіти як дидактичний принцип. - URL: file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/rsh_2012_6_3.pdf

до нововведень, збереження стійкості суспільства як системи, прогнозованості його розвитку, передбачення та недопущення ризиків, конфліктів, різних криз, що породжує у суспільстві-системі певний консерватизм, відносну замкнутість і відособлення від світу, збереження базових принципів розвитку.

Така тенденція передбачає розвиток суспільства-системи як удосконалення уже наявних структур за умов принципового збереження їхніх основ, визначеності, сталості, прогнозованості закономірностей розвитку.

Друга проблема-тенденція розвитку суспільства характеризується процесами глобалізації в різних аспектах його буття, розробленням і швидким впровадженням новітніх технологій, практичним застосуванням англійської та інших іноземних мов, відкритістю суспільства іншим суспільствам, культурам, зокрема шляхом утворення інформаційного суспільства, що через сучасні системи зв'язку, збереження й перетворення інформації, Інтернет практично нівелює державні, мовні, культурні, інформаційні кордони.

Така тенденція передбачає обмін новітніми технологіями, створення спільних економічних, культурних, релігійних, освітніх просторів. Перетворення суспільства в інформаційне фактично усуває перепони для встановлення особистісних стосунків. Загалом друга тенденція вносить у суспільство певну хаотичність, невизначеність, непрогнозованість, нестійкість, спонтанність, що пов'язується з можливими ризиками розвитку. Поєднання двох наведених проблем-тенденцій у розвитку суспільства-системи, їх оптимальне співвідношення є актуальним завданням суспільства, науки й освіти зокрема.

Мета тематичних курсів – опановування викладачами передвищої фахової освіти змістом та структурою інноваційної педагогічної діяльності, актуальними технологіями навчання; формування умінь експериментування, проєктування та експертизи педагогічних інновацій, творчого мислення, готовності до новаційної/інноваційної професійної діяльності.

Для усвідомлення викладачами ефективності результатів професійної діяльності важливо здійснити аналіз власного педагогічного досвіду з точки зору конкретного аспекту педагогічної інноватики, а саме з позицій: «інновації у навчанні» та «актуальні технології навчання».

Читач/ка: Які актуальні технології навчання для фахової передвищої освіти проаналізовано в запропонованому виданні?

Авторка: Критеріями відбору актуальних технологій навчання стали:

по-перше – реалізація студентоорієнтованого навчання, тобто підходу до організації освітнього процесу, що передбачає: **«заохочення здобувачів фахової передвищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу»**; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів фахової передвищої освіти, включаючи надання можливостей для формування **індивідуальної освітньої**

траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах **взаємної поваги і партнерства здобувачів** фахової передвищої освіти та адміністрації, педагогічних (науково-педагогічних) та інших працівників закладу фахової передвищої освіти»⁸;

по-друге – відповідність **рівню фахової передвищої освіти** (відповідає п'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій⁹);

по-третє – реалізує **вимоги до освіти у сучасному суспільстві**, що позначається різнобарв'ям трактувань («інформаційне», або «постіндустріальне», «суспільство знань», або «мережеве суспільство»¹⁰ (network society).

Відповідно у блоці III – *Актуальні технології навчання у передвищій фаховій освіті: розроблення та аналіз за критеріями педагогічної інноватики* – акцент здійснено на таких технологіях навчання: *ігрові технології/навчання як розвага; проблемне навчання; інформаційно-комунікаційні технології; проєктні технології.*

Читач/ка: *Яке призначення робочого зошита?*

Авторка: Робочий зошит — навчальне видання, на основі якого відбувається засвоєння нового освітнього матеріалу та формування практичних умінь, а також організація самостійної роботи слухачів, контроль

⁸ Закон України «Про фахову передвищу освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст.119). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19>

⁹ **Національна рамка кваліфікацій** – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів. Національна рамка кваліфікацій призначена для використання державними органами та органами місцевого самоврядування, установами та організаціями, закладами освіти, роботодавцями, іншими юридичними та фізичними особами з метою розроблення, ідентифікації, співвіднесення, визнання, планування і розвитку кваліфікацій. П'ятий рівень Національної рамки кваліфікацій передбачає здатність особи вирішувати типові спеціалізовані задачі в окремій галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#n12>

¹⁰ **Світ «сітьового суспільства» (network society)** сутнісно вище за інформаційне, бо крім усіх ознак інформаційного, йому властиво кластеризація груп користувачів за певними критеріями, й отримання на їх підставі певних не тільки інформаційних, а й економіко-політичних, культурно-освітніх та інших переваг, принципово змінює освіту й освітній простір, створює умови для професійного розвитку особистості в непоодиноких предметностях, а завдяки системі предметностей, що інтегруються у віртуальних освітніх курсах.

їх навчальних досягнень¹¹. Загалом, головна мета використання робочих зошитів в освітньому процесі – оптимізація навчального процесу та підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності слухачів.

У робочому зошиті вміщено авторські навчальні та навчально-творчі завдання. Конкретизуємо різницю між ними. *Навчальне завдання*, як форма організації змісту навчального матеріалу, *передбачає діяльність суб'єкта навчання після того, як сформульовано мету та умови завдання. Навчально-творче завдання передбачає діяльність суб'єкта навчання на двох етапах: формулювання проблеми та її розв'язання.* Тому навчально-творче завдання включає правило, мету діяльності та вимоги до неї.

Щодо конкретного призначення навчальних і навчально-творчих завдань для цих тематичних курсів – активізувати дослідницькі пошуки викладачів для розроблення нових освітніх продуктів (в межах власних проєктів) шляхом пізнання таких аспектів:

- ✓ сутність поняттєвого апарату з проблеми педагогічної інноватики;
- ✓ застосування наукових методів дослідження актуальних технологій навчання та кращих педагогічних практик у передвищій фаховій освіті;
- ✓ розроблення актуальних технологій навчання у передвищій фаховій освіті та їх аналіз за критеріями педагогічної інноватики.

Саме так і сформовано завдання в трьох блоках робочого зошита. Також вміщено рубрики “Для допитливих”; “Візьми до уваги!”, мета яких - надати додаткову, розвивальну інформацію.

В окремій рубриці – «*Медіатека*» – подано відеоматеріал з теми.

Завершальною рубрикою робочого зошиту є *орієнтовна тематика випускних робіт для слухачів тематичних курсів.*

Читач/ка: *Як працювати з робочим зошитом?*

Авторка: Слухач/ка обирають зручний формат (рукописний чи інтерактивний онлайн) та з трьох розділів зошита самостійно (відповідно до інтересів і запитів) обирає три завдання (з кожного розділу – одне завдання). Окремі завдання робочого зошита передбачають кілька підзавдань. У цьому разі слухач/ка обирає одне підзавдання. Виконані завдання слухач/ка розміщують за електронним посиланням, що подано до кожного завдання.

¹¹ *Про дидактичні можливості робочого зошита та технологію його складання для професійної освіти детально можна ознайомитися за цими посиланнями: Майорова І. Г. Визначення та класифікація робочих зошитів. - file:///C:/Users/%D0%AF/Downloads/Vpo_2011_4_12.pdf; Розробка робочого зошита з навчальної дисципліни (професійного модуля). – <https://ru.calameo.com/books/004658842f9454897b14f>; Чинчой Олександр, Кононенко Сергій. Створення студентами робочих зошитів з друкованою основою. - <http://dspace.kspu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/1311/1/%D0%>*

БЛОК 1

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА: СУТНІСТЬ ПОНЯТЬ

Завдання 1. Промислові революції та освіта

А) Назвіть відомі вам інновації в технологіях, культурі, науці, освіті, що виникли як результат промислових революцій:

<i>Промислові революції¹²</i>	<i>Часові межі промислових революцій</i>	<i>Характерні особливості</i>	<i>Зміст освіти (обрати)</i>	<i>Інновації в технологіях, культурі, науці, освіті</i>	<i>Великі дослідники-новатори в технологіях, культурі, науці, освіті</i>
<i>Перша промислова революція (1.0)</i>	XVII	Перша заміна ручної праці машинною (механізація виробництва)	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність		
<i>Друга промислова революція (2.0)</i>	XX	– електрифікація; – конвеєрне виробництво; – нові підходи та принципи управління (зокрема, Анрі Файоля)	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність		
<i>Третя промислова революція (3.0)</i>	Поч. XXI	– відмова від використання природних корисних копалин; – перехід до відновлювальних; – джерел енергії автоматизація виробництва	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність		

¹² Чи готуватися освіті до четвертої промислової революції. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/1248-chi-gotuvatisya-osvt-do-chetverto-promislovo-revoljuts>

Четверта промислова революція (4.0)	Середині ХХІ	симбіоз технологій, що розмивають межі між сферами: – біологічною – фізичною – цифровою	Продиктований / Соціально вмотивований / Соціально вмотивований з безперервним оновленням / Створюється через практичну інноваційну діяльність		
-------------------------------------	--------------	--	--	--	--

Б) У пазлі, що подано за цим посиланням¹³, зашифрована інновація в освіті, що була запропонована у 1870 р. Розшифруйте пазл і назвіть автора інновації¹⁴.

В) У пазлі, що подано за цим посиланням¹⁵, зашифрована інновація в освіті 21 ст. Розшифруйте пазл¹⁶.

Г) За допомогою застосунку¹⁷ Google Arts & Culture (<https://artsandculture.google.com>) у розділі «Великі уми. Винахідники-новатори, яких ви маєте знати» (<https://artsandculture.google.com/project/once-upon-a-try-great-minds>) доповніть таблицю у розділі - Великі дослідники-новатори в технологіях, культурі, науці, освіті.

Д) За допомогою застосунку Google Arts & Culture (<https://artsandculture.google.com>) у розділі «Досліджуй у часі: від давніх артефактів до сучасного мистецтва» (<https://artsandculture.google.com/time?date=1800>) ознайомтеся із репродукціями картин та оберіть знакову картину, що характеризує часові межі чотирьох промислових революцій. Аргументуйте свій вибір.

Завдання 2. Поняттєвий апарат сучасної інноватики

А) Визначте основні ознаки базових термінів: «новація», «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність»:

«новація»	«інновація»	«інноваційний процес»	«інноваційна діяльність»
-----------	-------------	-----------------------	--------------------------

¹³ <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=170d21332851>

¹⁴ <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B0>

¹⁵ <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=069b1813d36d>

¹⁶ [https://uk.wikipedia.org/wiki/3D-](https://uk.wikipedia.org/wiki/3D-%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%80%D0%B8)

<https://uk.wikipedia.org/wiki/3D-%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%80%D0%B8>

¹⁷ Застосунок, застосовна програма, прикладна програма або додаток (англ. application, application software, app) — користувацька комп'ютерна програма, що дає змогу вирішувати конкретні прикладні задачі користувача. - URL:

<https://uk.wikipedia.org/wiki/Застосунок>

--	--	--	--

Візьміть до уваги! Новація (лат. novatio – оновлення, зміна) – продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результатом фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення її ефективності. Новаціями є знання¹⁸: нові ідеї, теорії, моделі, відкриття, винаходи, процеси, структури, методики, стандарти, технології тощо. Однак не всі знання мають практичну цінність. Вони стають імпульсом для перетворень лише за умов, коли набувають форми інновацій, здатних оновлювати виробничі сили, створювати передумови для технологічних і виробничих змін.

*Новація після прийняття до реалізації та розповсюдження набуває нової якості – стає **інновацією**.* І. Дичківська¹⁹ пропонує розрізняти поняття «новація» («новий засіб») як певний засіб (нові ідеї, методи, методики, технології, програми тощо) та «інновації», яке ширше за змістом, оскільки означає процес, предметом якого є новації. Саме втілення, реалізація нових ідей є ознакою, за якою відрізняють інновації від власне новацій. *Якщо педагог відкриває принципово нове – він є новатором, якщо трансформував якусь нову ідею в практиці – інноватор.*

Запозичене з англійської мови слово інновація (англ. innovation від лат. innovatio — оновлення, зміна) у «Словнику іншомовних термінів» (2000 р.) зареєстроване у значеннях: 1) нововведення в галузі економіки, техніки тощо на основі досягнень науки й передового досвіду; 2) нове явище в мові (мовозн.). Там же наведений і похідний термін інноваційний — «який стосується інновацій»; інноваційний банк — «банк, який здійснює кредитування і фінансування інновацій у науково-технічній і організаційно-управлінській сферах»²⁰

У сучасній науковій літературі інновації розглядаються в цілому як нові форми організації праці й управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки різноманітні установи та організації, але й певні галузі соціальної життєдіяльності людей. Зі ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність»:

¹⁸ Волошина О.В. Педагогіка інновацій у вищій школі. Навчально-методичний посібник / О.В. Волошина. – Вінниця, 2014. 161 с. URL: https://library.vspu.edu.ua/polki/akredit/kaf_4/voloshina2.pdf

¹⁹ Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник [Текст] / І.М. Дичківська. К.: Академвидав, 2004. 352 с.

²⁰ Словник іншомовних слів / Уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкаранута. К.: Наук, думка, 2000. 680 с., С. 230.

– **інновації** – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери;

– **інноваційна діяльність** – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг²¹.

У загальній теорії інновацій залежно від предметного змісту розрізняють такі **види нововведень**:

– **техніко-технологічні** (стосуються вдосконалення організаційно-виробничих процесів у промисловості);

– **соціально-економічні** (спрямовані на оновлення економічних і суспільних явищ);

– **організаційно-управлінські** (охоплюють різні сфери управлінської діяльності);

– комплексні (органічне поєднання двох або всіх видів нововведень).

Інноваційний (лат. innovatio – оновлення, зміна) процес – це спрямоване на якісні зміни у розвитку явищ проходження послідовних фаз, що відбувається закономірним порядком. Інноваційний процес пов'язаний з перетворенням наукового знання на інновацію, яка задовольняє нові суспільні потреби, і включає всі стадії створення новинки й впровадження в практику.

Електронна версія - <https://flip.com/c403564f>

Завдання 3. Визначаємо різницю між «новацією» та «інновацією»

А) Заповніть таблицю (оберіть варіанти, обґрунтувавши вибір):

Критерії	Новація	Інновація
1. Масштаб цілей і завдань	частковий/системний	частковий/системний
2. Методологічне забезпечення	в рамках наявних теорій/виходить за рамки чинних теорій	в рамках наявних теорій/виходить за рамки чинних теорій
3. Науковий контекст	відносно легко вписується в наявні «норми» розуміння і пояснення / може викликати ситуацію нерозуміння, розриву і конфлікту, оскільки суперечить прийнятим «нормам» науки	відносно легко вписується в наявні «норми» розуміння і пояснення / може викликати ситуацію нерозуміння, розриву і конфлікту, оскільки суперечить прийнятим «нормам» науки

²¹ Закон України “Про інноваційну діяльність” // Економіст. 2004. № 5. С. 4 – 9.
URL: www.zakon.rada.gov.ua

4. Характер дій (якість)	експериментальний (апробування приватних нововведень) / цілеспрямований пошук і максимально повне прагнення отримати новий результат	експериментальний (апробування приватних нововведень) / цілеспрямований пошук і максимально повне прагнення отримати новий результат
5. Характер дій (кількість)	обмежений за масштабом і часом / цілісний, тривалий	обмежений за масштабом і часом / цілісний, тривалий
6. Тип дій	інформування суб'єктів практики, передача «з рук в руки» локального нововведення / проектування нової системи діяльності в даній практиці	інформування суб'єктів практики, передача «з рук в руки» локального нововведення / проектування нової системи діяльності в даній практиці
7. Реалізація	апробація, впровадження як управлінський хід (зверху або за домовленістю з адміністрацією) / пророщування, культивування (зсередини), організація умов і простору для відповідної діяльності	апробація, впровадження як управлінський хід (зверху або за домовленістю з адміністрацією) / пророщування, культивування (зсередини), організація умов і простору для відповідної діяльності
8. Результат, продукт	зміна окремих елементів в наявній системі / повне оновлення позиції суб'єктів практики, перетворення зв'язків в системі та самої системи	зміна окремих елементів в наявній системі / повне оновлення позиції суб'єктів практики, перетворення зв'язків в системі та самої системи
9. Новизна	ініціатива в діях, раціоналізація, оновлення методик, винахід нової методики / відкриття нових напрямків діяльності, створення нових технологій, набуття нової якості результатів діяльності	ініціатива в діях, раціоналізація, оновлення методик, винахід нової методики / відкриття нових напрямків діяльності, створення нових технологій, набуття нової якості результатів діяльності
10. Наслідки	удосконалення старої системи, раціоналізація її функціональних зв'язків / можливе народження нової практики або нової парадигми досліджень і розробок	удосконалення старої системи, раціоналізація її функціональних зв'язків / можливе народження нової практики або нової парадигми досліджень і розробок

Електронна версія - <https://forms.gle/2bkr3pL3J8Q95F2Q8>

Завдання 4. Педагогічна інноватика: сутність

Візьміть до уваги! Поняття «педагогічна інноватика» представлено в науковій літературі як наука про педагогічні

нововведення, спрямована на аналіз процесів розвитку освітніх систем на основі продукування, розповсюдження й освоєння інновацій, дослідження ефективності інноваційних змін²²; окрема галузь знань, коло наукових інтересів якої окреслено переважно аналізом принципів та закономірностей інноваційного педагогічного процесу, визначенням особливостей впровадження інноваційних педагогічних технологій, а також інноваційним освітнім менеджментом²³.

В. Вакуленко²⁴ виокремлює теоретичні блоки понять і принципів педагогічної інноватики:

1) теорія створення нового у педагогіці (*педагогічна неологія*): нове в педагогіці, класифікація педагогічних новацій, умови створення нового, критерії новизни, міра готовності нового до його освоєння і використання, традиції та новаторство, етапи створення нового у педагогіці;

2) методологія сприйняття інновацій (*педагогічна аксіологія*): оцінювання, освоєння та усвідомлення педагогічною спільнотою того, що виникає у педагогічній теорії та практиці;

3) технологія впровадження та використання нового, його поширення та узагальнення, тобто розробка рекомендацій (*педагогічна праксеологія*): осмислення практики застосування педагогічних інновацій, вивчення закономірностей і форм упровадження, використання нового.

А) На прикладі дисципліни, яку викладаєте, проілюструйте складові педагогічної інноватики:

педагогічна неологія

педагогічна аксіологія

педагогічна праксеологія

²² Вакуленко В. М. *Види інновацій в освіті та їх класифікація* / В. М. Вакуленко // Вісник національної академії Державної прикордонної служби України. 2010. Вип. 4 - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_4.

²³ Ігнатович О. *Теоретико-методологічні основи педагогічної інноватики* / О. Ігнатович // Навчання і виховання обдарованої дитини: зб. наук. праць. 2013. Вип. 2. С. 94–104. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivoo_2013_2_14.

²⁴ Вакуленко В. М. *Види інновацій в освіті та їх класифікація* / В. М. Вакуленко // Вісник національної академії Державної прикордонної служби України. 2010. Вип. 4 - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2010_4_4

Завдання 5. Уточнюємо поняття «інноваційна педагогічна діяльність» & «інновації в освіті»

А) Визначте різницю між поняттями:

«Інноваційна педагогічна діяльність»	«Інновації в освіті»

Б) Назвіть відомі вам інновації педагогічної діяльності. Схарактеризувати їх.

В) Назвіть відомі вам інновації в освіті. Схарактеризувати їх:

Візьміть до уваги! У психолого-педагогічній літературі інноваційну педагогічну діяльність розглядають як багатокомпонентну і таку, що своїм характером, формою та результатами свідчить про здатність суб'єктів освітньої діяльності до генерації ідей, їх втілення, аналізу моніторингових даних і продукування нових педагогічних ідей, оприлюднення результатів, забезпечення умов для їх реалізації у системі освіти.

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно іншого стану²⁵.

²⁵ Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. К.: Хрінком Інтер, 2008. 1040 с., С. 338.

Завдання 6. «Інновація» & «реформа»

А) Заповніть таблицю (оберіть варіанти, обґрунтувавши вибір):

«Реформа»	«Інновація»
це нововведення, яке організовується і проводиться державною владою / це нововведення, яке розробляється, організовується і проводиться працівниками системи освіти	це нововведення, яке організовується і проводиться державною владою / це нововведення, яке розробляється, організовується і проводиться працівниками системи освіти
зміна термінів початку навчання/ зміни у внутрішній організації діяльності	зміна термінів початку навчання/ зміни у внутрішній організації діяльності
збільшення фінансування /зміни в змісті освіти	збільшення фінансування /зміни в змісті освіти
зміни в обладнанні навчальних закладів/ зміни в методах навчання	зміни в обладнанні навчальних закладів/ зміни в методах навчання
зміни в тривалості навчання/ зміни у відносинах «учитель - учень»/ підвищення статусу освіти/ нові санітарно-гігієнічні вимоги/ зміни в структурі системи освіти	зміни в тривалості навчання/ зміни у відносинах «учитель - учень»/ підвищення статусу освіти/ нові санітарно-гігієнічні вимоги/ зміни в структурі системи освіти

Електронна версія - <https://flip.com/7cd865c4>

Завдання 7. Власне професійна діяльність під збільшувальним склом педагогічної інноватики

Візьміть до уваги! У методології інноватики підкреслюється єдність трьох складових інноваційного процесу: *створення, освоєння і реалізація новацій*. Саме трьох компонентний інноваційний процес (створення, освоєння і реалізація новацій) є об'єктом вивчення в педагогічній інноватиці.

Розкрийте особливості власної професійної діяльності під кутом зору трьох складових інноваційного процесу: створення, освоєння і реалізація новацій:

<i>Створення новацій в освітньому процесі:</i>	<i>Освоєння новацій в освітньому процесі:</i>	<i>Реалізація новацій в освітньому процесі:</i>

Електронна версія - <https://flip.com/faf23036>

Завдання 8. Проблеми інноваційного пошуку в освіті (загальне поняття) та в передвищій фаховій освіті (конкретне поняття)

А) Інновації в освіті спрямовуються на розв'язання проблем:

- якісне покращення мотивації учасників освітнього процесу (освітні інновації);
- формування партнерських відносин між суб'єктами педагогічної взаємодії та особистісних цінностей у контексті із загальнонародськими (виховні інновації);
- створення умов для прийняття самостійного оперативного й ефективного управлінського рішення (управлінські інновації).

Класифікуйте власну професійну діяльність, аргументуйте класифікацію:

Освітня інновація _____

Виховні інновації _____

Управлінські інновації _____

Електронна версія - <https://flip.com/fb1732b8>

Б) Усі нововведення в передвищій фаховій освіті можна розділити на три види:

1) *новації, пов'язані зі зміною змісту освіти.* До першого типу новацій відносяться всі спроби визначити, чому необхідно вчити сучасних студентів, як необхідно подавати навчальний матеріал;

2) *новації, пов'язані з розробленням і реалізацією нових освітніх технологій.* До другого типу слід віднести всі новації, пов'язані з пошуком відповідей на наступні запитання: як необхідно вибудовувати навчання, в якій послідовності, які форми, прийоми й методи залучити та в якому порядку? Такі інновації забезпечують технологію навчання, стимулюють в студентів різні способи пізнання;

3) *новації, пов'язані зі зміною моделі закладу освіти (структурних утворень, управлінських процесів).* До третього типу новацій можна віднести будь-які спроби змінити чинну модель управління закладом освіти, а також створити принципово нову модель.

Класифікуйте новації у власній професійній діяльності, аргументуйте класифікацію:

Новації, пов'язані зі зміною змісту освіти:

Новації, пов'язані з розробленням і реалізацією нових освітніх технологій: _____

Новації, пов'язані зі зміною моделі закладу освіти (структурних утворень, управлінських процесів): _____

Завдання 9. Інноваційність змісту освіти

- Візьміть до уваги!** Інноваційна спрямованість змісту фахової передвищої освіти також виявляється багатоаспектно, насамперед, у:
- державних стандартах освіти;
 - концепціях розвитку особистості, яка навчається;
 - авторських навчальних планах і програмах, підручниках, навчальних посібниках нового покоління;
 - новій системі оцінювання навчальних досягнень і моніторингу якості освіти;
 - розвитку творчих можливостей особистості як основи її подальшої інноваційної діяльності, конкурентоспроможності закладів й установ освіти, учасників навчально-виховного процесу;
 - освітніх технологіях – упровадженні діалогових, діагностичних, активних, інтерактивних, дистанційних, комп'ютерних, мультимедійних, телекомунікаційних, тренінгових, проєктних, модульних, колективних (у малих групах), індивідуальних (самотійних);
 - створенні особистісно орієнтованих навчальних планів і програм, де розвивальна функція освіти стає пріоритетною.

На прикладі дисципліни, яку викладаєте, класифікуйте інноваційну спрямованість змісту фахової передвищої освіти.

Електронна версія - <https://flip.com/fed8812c>

Завдання 10. «Інновації-модернізації» & «інновації-трансформації»

Візьміть до уваги! Відповідно до даних інноваційних підходів до навчання виділяють на два види освітнього процесу²⁶:

інновації-модернізації, що оновлюють освітній процес, в рамках його традиційної репродуктивної орієнтації при заданості кінцевих результатів і способів дій за зразком. Такі інновації орієнтуються на розроблення нових форм, технологій і методів освітнього процесу;

інновації-трансформації, спрямовані на забезпечення дослідницького характеру освітньої діяльності та організацію творчих методів і форм роботи в поєднанні з виробленням ціннісних орієнтацій. Спрямовані на розроблення нового змісту освіти та нових способів його структурування.

А) На прикладі інновацій в освіті (вітчизняний та закордонний досвід) наведіть приклади.

²⁶ Глушко О. З. Базові терміни з проблеми трансформацій в освіті: Погляди вітчизняних вчених. URL: <https://u.to/ys82IA>

Б) На прикладі професійної діяльності (закладу, регіону) проілюструйте інновації-модернізації та трансформації.

Електронна версія - <https://flip.com/207138c9>

А) На прикладі інновацій в фаховій передвищій освіті (вітчизняній та закордонній) наведіть приклади:

Інновації-модернізації	Інновації-трансформації

Електронна версія - <https://flip.com/207138c9>

Б) На прикладі власної професійної діяльності проілюструйте інновації-модернізації та інновації-трансформації: _____

Електронна версія - <https://flip.com/207138c9>

Завдання 11. «Життєвий цикл освітньої інновації», або технологія її реалізації²⁷

А) На прикладі власної професійної діяльності проілюструйте «життєвий цикл освітньої інновації»:

народження (генерування) інноваційної освітньої ідеї:

²⁷ Такий «життєвий цикл освітньої інновації» зумовлює технологію здійснення інноваційної освітньої діяльності та передбачає десять послідовних організаційних дій:

- народження (генерування) інноваційної освітньої ідеї;
- розроблення інновації у формі інноваційного освітнього проєкту;
- експертизу інноваційного освітнього проєкту;
- отримання дозволу на всеукраїнський, регіональний або місцевий експеримент та його проведення;
- експертизу результатів експерименту щодо освітньої інновації;
- апробацію результатів експерименту щодо освітньої інновації;
- експертизу апробованих результатів експерименту щодо освітньої інновації;
- опанування інновації;
- розповсюдження інновації;
- збереження інновації, що визнається «стандартом» для системи освіти аби її складових.

розроблення інновації у формі інноваційного освітнього проєкту:

експертиза інноваційного освітнього проєкту:

отримання дозволу на всеукраїнський, регіональний або місцевий експеримент та його проведення:

експертиза результатів експерименту щодо освітньої інновації:

апробація результатів експерименту щодо освітньої інновації:

експертиза апробованих результатів експерименту щодо освітньої інновації:

опанування інновації:

розповсюдження інновації:

збереження інновації, що визнається «стандартом» для системи освіти аби її складових:

Електронна версія - <https://flip.com/5af94a16>

Завдання 12. «Тільки ті, хто роблять абсурдні спроби, зможуть досягти неможливого» (Альберт Айнштейн)²⁸

А) Намалюйте портрет викладача-інноватора:

Ім'я _____

Прізвище _____

Де він (вона) мешкає? _____

Яка його (її) улюблена страва? _____

Де і як він (вона) відпочиває? _____

Якби він (вона) були кольором, то яким? _____

Якби він (вона) були тваринкою (то якою)? _____

Яка його (її) головна риса характеру (намалюйте, або образно схарактеризуйте афоризмом, віршами, піснею):

Яка його (її) риса характеру, якої ще немає (намалюйте, або образно схарактеризуйте афоризмом, віршами, піснею):

Головний його (її) секрет як інноватора _____

Електронна версія - <https://flip.com/4b644605>

²⁸ **Інноваційною діяльністю** займається багато творчих педагогів, серед яких умовно можна виокремити три групи: 1) **педагоги-винахідники**, які приходять до нового в результаті власних пошуків; 2) **педагоги-модернізатори**, що вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем задля позитивного результату; 3) **педагоги-майстри**, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи. Діяльність педагогів, що належать до цих категорій, утворює інноваційний педагогічний потік, який збагачує практику новими ідеями, новим змістом і новими технологіями. Інноваційна діяльність є специфічною і досить складною, потребує особливих знань, навичок, здібностей. Впровадження інновацій неможливе без педагога-дослідника, який володіє системним мисленням, розвинутою здатністю до творчості, сформованою й усвідомленою готовністю до інновацій. Педагогів-новаторів такого типу називають педагогами інноваційного спрямування.

БЛОК 2
НАУКОВІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
АКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ТА КРАЩИХ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИК У ПЕРЕДВИЩІЙ ФАХОВІЙ ОСВІТІ

Завдання 13. Дослідження генезису поняття «технології навчання»

Візьміть до уваги! Слово «технологія» походить від грецького *techno* – мистецтво, ремесло, наука та *logos* – поняття, вчення й означає «мистецтво володіння процесом», визначає персоніфіковану спрямованість. Технологічний процес завжди передбачає певну послідовність операцій із використання необхідних засобів та умов. Як процес, технологія відповідає на питання: «Як зробити?», «З чого і якими засобами?»

Проаналізуйте табл. 1 та окресліть актуальні технології навчання на кожному етапі.

Таблиця 1

Генезис поняття «технології навчання»

<i>Етап</i>	<i>Сутність</i>	<i>Актуальні технології навчання</i>
Перша хвиля (20-ті – кінець 70-х рр. ХХ ст.)	Пов'язана з використанням у педології, наукових працях з рефлексології поняття «освітня технологія», що ототожнювалось із «педагогічною технікою» – сукупністю прийомів і засобів, спрямованих на чітку й ефективну організацію навчальних занять (за А. Макаренком). У сер. 60-х рр. минулого століття зміст цього поняття активно обговорюється у наукових колах і визначається два напрями його тлумачення: освітня технологія як використання технічних засобів та засобів програмованого навчання; освітня технологія як засіб підвищення організації навчального процесу, засіб подолання відставання педагогічних ідей від розвитку техніки. Так було закладено два напрями розуміння технології в освіті: технічні засоби навчання (у значенні: «технологія навчання») та технологія навчального процесу.	
Друга хвиля вивчення поняття (кін. 70-х – поч. 80-х рр. ХХ ст.)	Зумовлена розвитком навчальної техніки і комп'ютеризації навчання. «Технологія навчання» і «педагогічна технологія» стали усвідомлюватися як система засобів, методів організації, управління навчально-виховним процесом. Виокремилось два складники «педагогічної технології»: по-перше, як використання системного знання для	

	вирішення практичних задач; по-друге, як використання у навчальному процесі технічних засобів (К.Бруслінг, М.Кларк, Д.Фінн).	
Третя хвиля (80–ті рр. – дотепер)	Упорядковуються поняття: «освітні технології», «педагогічні технології» та «технології навчання» за критерієм класифікації: «методологія – стратегія – тактика».	

Електронна версія - <https://u.to/a9A2IA>

Завдання 14. «Освітня технологія – педагогічна технологія – технологія навчання»: сутність понять²⁹

Найдіть співвідношення між поняттям та його визначенням:

А. Освітні технології	а) відбивають стратегію розвитку єдиного державного освітнього простору і вибудовуються на знанні закономірностей функціонування системи «педагог – соціальне середовище – учень» в інваріантних моделях навчання
В. Педагогічні технології	б) методологія, що представлена рівнями педагогічних теорій, концепцій, підходів. Критеріальні параметри освітніх технологій репрезентуються доктринами, концепціями розвитку освіти, стандартами
С. Технологія навчання	с) тактичний шлях освоєння конкретного навчального матеріалу (поняття) у межах певного предмета, теми, питання, в межах обраної педагогічної технології. Завданням технології навчання є максимальне спрощення організації навчального процесу, зі збереженням її ефективності шляхом передачі творчих функцій вчителя.

Електронна версія - <https://forms.gle/i5quRqThGbaicbW7A>

Завдання 15. «Традиційні» технології навчання у передвищій освіті: переваги та недоліки

Заповніть таблицю (оберіть варіанти, обґрунтувавши вибір):

«Традиційні» технології: переваги	«Традиційні» технології: недоліки
науковість (помилкових знань бути не може, можуть бути тільки неповні/ характер відносин між викладачами та	науковість (помилкових знань бути не може, можуть бути тільки неповні/ характер відносин між викладачами та

²⁹ **Технологія навчання** часто ототожнювалася з використанням технічних засобів навчання і визначалася як «технологія-техніка навчання». При цьому освітній процес розглядається комплексно, як система, в його єдності та взаємозв'язку. С. Гончаренко зазначає, що технологію навчання часто трактують як галузь застосування системи наукових принципів до програмування процесу навчання й використання їх у навчальній практиці з орієнтацією на діяльнісні цілі навчання, які допускають їх оцінювання. Він підкреслює, що ця галузь більше орієнтована на учня, а не на предмет вивчення, на перевірку виробленої практики (методів і техніки навчання) в ході емпіричного аналізу й широкого використання аудіовізуальних засобів у навчанні, визначає практику в тісному зв'язку з теорією навчання [Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.].

студентами типу "суб'єкт-об'єкт", орієнтація на формування шаблонного мислення	студентами типу "суб'єкт-об'єкт", орієнтація на формування шаблонного мислення
організаційна чіткість педагогічного процесу, постійний ідейно-емоційний вплив особистості викладача/ відсутність орієнтації на розвиток творчого потенціалу, пригнічення ініціативи, однаковий підхід до всіх студентів	організаційна чіткість педагогічного процесу, постійний ідейно-емоційний вплив особистості викладача/ відсутність орієнтації на розвиток творчого потенціалу, пригнічення ініціативи, однаковий підхід до всіх студентів
оптимальні витрати ресурсів при масовому навчанні/ впорядкована, логічно структурована подача навчального матеріалу, орієнтація на розвиток пам'яті (запам'ятовування і відтворення)/ доступність/ врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів/ усвідомлення завдань і активність	оптимальні витрати ресурсів при масовому навчанні/ впорядкована, логічно структурована подача навчального матеріалу, орієнтація на розвиток пам'яті (запам'ятовування і відтворення)/ доступність/ врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів/ усвідомлення завдань і активність

Електронна версія - <https://u.to/ktE2IA>

Завдання 16. Класифікація сучасних педагогічних технологій

У сучасній дидактичній літературі представлено кілька класифікацій педагогічних технологій, кожна з яких має свою класифікаційну ознаку.

Порівняйте підходи до класифікації (табл. 2). Які технології навчання оптимальні для дисципліни, яку викладаєте? Аргументуйте відповідь.

Таблиця 2

Класифікація сучасних педагогічних технологій

Класифікація з позиції дитини в освітньому процесі та ставлення до дитини з боку дорослих	Класифікація за методами і засобами навчання	Класифікація у напрямку модернізації традиційної системи, у тому числі й на основі авторських педагогічних концепцій
а) авторитарні технології; б) дидактоцентричні технології;	– догматичні; – репродуктивні; – пояснюваль-но-ілюстративні; – програмованого навчання; – проблемного	а) педагогічні технології на основі гуманізації та демократизації педагогічних відносин: – Гуманно-особистісна технологія Ш. Амонашвілі ³⁰ ;

³⁰ *Амонашвілі Шалва Олександрович* (8 березня 1931, Тбілісі) – доктор психологічних наук (1972 р.), доктор Honoris Causa Софійського університету (Болгарія). Керівник видавничого центру «Шалва Амонашвілі». **Головні установки Ш. Амонашвілі:** закони вчителя (любити дитину, розуміти дитину, мати оптимізм до дитини); принципи (олюднення середовища навколо дитини, повага особистості дитини, терпіння у процесі становлення дитини); заповіді (вірити у безмежність дитини, у свої педагогічні

<p>в) особистісно-орієнтовані технології, які містять гуманно-особистісні технології, технології співробітництва, технології вільного виховання</p>	<p>навчання; – розвивального саморозвиватися навчання; – діалогічні; – комунікативні; – ігрові; – творчі та ін.</p>	<p>б) педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ігрові технології – Проблемне навчання; – Технологія навчання на основі конспектів опорних сигналів В. Шаталова³¹ та ін.; <p>в) педагогічні технології на основі ефективності організації та управління процесом навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Програмоване навчання; – Технології диференційованого навчання; – Технології індивідуалізації навчання; – Перспективно-випереджувальне навчання з використанням опорних схем при коментованому управлінні – Групові та колективні способи навчання – Комп'ютерні (інформаційні) технології та ін.; <p>г) педагогічні технології на основі методичного удосконалення і дидактичного реконструювання навчального матеріалу:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Укрупнення дидактичних одиниць <p>д) природовідповідні, що використовують методи народної педагогіки, що</p>
---	---	--

здібності, у силу гуманного підходу до дитини); опора в дитині (прагнення до розвитку, дорослішання, до свободи); особистісні якості вчителя (доброта, відвертість та щирість, відданість; прийняття будь-якої дитини такою, як вона є). «Розуміти дітей – значить стати на їхню позицію» (Ш. Амонашвілі).

³¹ **Шаталов Віктор Федорович** (01 травня 1927 р., нині Донецьк – педагог-новатор, творець оригінальної технології інтенсивного навчання, заслужений учитель УРСР (1987 р.). Особливості методики: програмний матеріал подається у вербально-графічній формі; замість традиційних домашніх завдань застосовуються великі «пропозиції», обсяг і складність яких варіюються на етапах навчання з урахуванням індивідуальних особливостей учнів; нестандартні форми обліку й контролю знань кожного учня на кожному уроці, що дозволяє відмовитися від учнівських щоденників та класних журналів; практикуються оригінальні форми взаємоперевірки учнів, у тому числі з метою збільшення часу для розв'язання завдань високої складності й розвитку продуктивного мислення.

		<p>спираються на природні процеси розвитку дитини:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Технологія М. Монтессорі ³²та ін .; <p>е) альтернативні:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Педагогіка "Саммерхілл"³³; – Вальдорфська педагогіка Р. Штайнера³⁴;
--	--	---

³² **Технологія саморозвитку італійської гуманістки Марії Монтессорі (1870—1952).** Педагогічна система М. Монтессорі репрезентує теорію вільного виховання й сенсуалізму (напрямок у теорії пізнання, який визнає відчуття єдиним джерелом знань) у педагогіці. Глибина реалізованих у цій технології теоретичних положень, досконалий методичний і дидактичний інструментарій дають змогу використовувати її у різних педагогічних умовах. Центральне місце у педагогічній технології М. Монтессорі належить дидактичному матеріалу, який є важливим засобом становлення фізичних і психічних функцій дитини, розвитку її творчості, уваги, волі, навчання письма та елементарної математики. Головними вимогами до уроку є простота («нічого, крім безумовної істини»), лаконічність («рахуй свої слова»), об'єктивність («кинути промінь світла і піти своєю дорогою»). Тривати він має від 0,5 до 2—3 хв. - URL: <https://u.to/h4Y3IA>

³³ **Школа Саммерхілл** — це незалежна (приватна) школа у Великій Британії, заснована у 1921 році Олександром Сазерлендом Ніллом ((англ. Alexander Sutherland Neill; нар. 17 жовтня 1883, Форфар, Шотландія — 23 вересня 1973, Суффолк, Англія) — видатний англійський педагог ХХ ст.; новатор англійської освіти; засновник школи Саммерхілл. На початковому етапі Нілл, як послідовник Фрейда, використовував методи психоаналізу, але згодом прийшов до висновку, що дітей лікують не його психоаналітичні сеанси, як він думав, а надання дітям свободи, залучення їх до творчості, створення умов для саморегуляції ними своєї діяльності. Він створив спеціальну школу-лабораторію, пізніше відому як Саммерхілл (названо за місцевістю), в якій комплекси неповноцінності, які лежать в основі дитячих психозів, взагалі не утворювалися, а ті, що вже виникли до прийняття дітей до школи, знімалися. Нілл кинув виклик авторитарній школі, де панує насилля над дитиною, жорстка дисципліна, страх і пропагував природний, вільний розвиток дитини. Нілл назвав основні категорії філософії людини: свобода, любов і щастя. Головна ідея школи Саммерхілл полягає у тому, що «школа має підлаштовуватися під дитину», а не навпаки. Школа Саммерхілл являє собою демократичну спільноту: всі питання, що стосуються керування школою, вирішуються на шкільних зборах, на яких присутні всі учні і працівники школи, при цьому кожен має рівний голос. Ці збори, фактично, є законодавчим і судовим органом школи. Всі члени спільноти — школи Саммерхілл — можуть чинити, як їм завгодно, доки їх дії не спричиняють шкоди іншим людям, відповідно до принципу Нілла «Свобода, а не дозвіл». У школі Саммерхілл учні самі вибирають, які уроки відвідувати. Крім того, тут відсутня будь-яка система оцінювання. Покарання за прогулювання уроків відсутні. - URL: <https://u.to/eoY3IA>

³⁴ **Вальдорфська педагогіка**, також відома як **Штайнерівська педагогіка**, базується на освітній філософії Рудольфа Штайнера, засновника антропософії ((грец. ανθρωπος — людина і σοφία — мудрість) — релігійно-містичне світобачення, різновид теософії. Послідовники антропософії твердять, що у людини є особливі «надприродні якості», які дають їй можливість вступати у пряме спілкування з чинним світом духів).. Ця

		– Технологія вільної праці С. Френе ³⁵ та ін.
--	--	--

Електронна версія - <https://flip.com/503077ff>

педагогіка наголошує на ролі уяви (фантазії) у навчанні, прагненні об'єднати інтелектуальний, практичний та художній розвиток учнів. Штайнеровський поділ розвитку дитини на три основні етапи зображений у шкільному підході до навчання: в ранньому дитячому віці (період першого семиріччя) виховання зосереджене на практичних заняттях та творчій грі; у початковій освіті (період другого семиріччя) основна увага приділяється розвитку художнього вираження та соціальних можливостей; середня освіта базується на принципах розвитку критичного мислення та емпатії. До 9 класу звичайно стандартних оцінок не ставиться, тестування зазвичай обмежується тим, що необхідне для вступу до коледжу. - URL: <https://u.to/toY3IA>

³⁵ **Технологія французького педагога Селестена Френе (1896—1966)** «Школа успіху і радості» заснована на ідеях гуманізму і самовідданої любові до особистості дитини. Головна мета виховання — «максимальний розвиток особистості дитини в розумно організованому суспільстві, яке буде служити їй і якому вона сама буде служити». Основними засобами реалізації цієї мети С. Френе вважав природу, працю в школі-майстерні, розумову діяльність під час індивідуальних занять за планом і графіками, художню творчість, набутий у процесі трудової діяльності власний досвід дитини. Виховання, за твердженням С. Френе, охоплює такі етапи: 1. Виховання у сім'ї (від народження до 2 років). Вирішальне значення становлення особистості дитини протягом найперших років життя він підкреслював у книзі «Поради батькам». Від взаємодії батьків з дитиною на цьому етапі значною мірою залежать успіхи виховання в індивідуальному, соціальному та загальнолюдському аспектах на наступних стадіях її розвитку. 2. «Дитячий заповідник» (від 2 до 4 років). Так С. Френе назвав дошкільні заклади, в яких має відбуватися виховання дітей від 2 років. На будь-якому етапі життя дитини справжнє виховання здійснюється на основі принципу «пізнання на дотик» — найважливішого від усіх наукових методів. У природному середовищі завдання вихователя полягає в постійному матеріальному і технічному вдосконаленні обладнання «заповідника», що сприятиме набуттю дитиною досвіду. 3. Дитячий садок (від 4 до 7 років). Чотирирічний малюк вже намагається підпорядкувати середовище собі. Виховання дитини до семи років має відбуватися у процесі «роботи-гри» з використанням відповідних матеріалів, зрештою, технічних засобів. 4. Початкова школа (від 7 до 14 років). На думку С. Френе, саме на цьому етапі доцільними є уроки. У початковій школі дитина продовжує діяльнісне пізнання світу, освоєння навколишнього середовища в дії. У розвитку життєдіяльності дитини він виокремив такі етапи: розвідка «на дотик» (дитина пізнає, досліджує, випробовує навколишній світ); період обживання (дитина узагальнює, упорядковує набутий досвід, але ще не здатна діяти усвідомлено); період праці («завоювання» дитиною навколишнього світу). діяльність, художню творчість. - URL: <https://u.to/h4Y3IA>

БЛОК 3

АКТУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПЕРЕДВИЩІЙ ФАХОВІЙ ОСВІТІ: РОЗРОБЛЕННЯ ТА АНАЛІЗ ЗА КРИТЕРІЯМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ІННОВАТИКИ

Завдання 17. Модель інноваційного навчання

Візьміть до уваги! У 1979 р. Дж. Боткін, М. Ельманджра, М. Маліца в доповіді Римському клубу «Немає межі освіти», що здобула широкий світовий резонанс, сформулювали ідею двох типів навчання³⁶.

Перший тип – підтримуюче, відтворювальне навчання. Цей тип спрямований на підтримку й відтворення існуючої культури, соціального досвіду; традиційно й широко втілювався на практиці з метою підготовки й перепідготовки фахівців.

Другий тип – інноваційне навчання, що спрямоване не тільки на створення й упровадження нововведень, а й на реформування системи освіти, зміни у способах діяльності педагогів та учнів, стилі їх мислення, життя й відносин, які із цими нововведеннями пов'язані.

Інноваційне навчання протиставляється підтримуючому, традиційному навчанню. Його розглядають як реакцію системи освіти на перехід суспільства на більш високий ступінь свого розвитку, на зміну цілей освіти.

На прикладі власного досвіду проілюструйте особливості інноваційного навчання³⁷:

Електронна версія - <https://flip.com/0599aeb9>

³⁶ Botkin J. W., Elmadjra M., Malitza M. *No Limits to Learning. A Report to the Club of Rome. Oxford etc.*, 1979. P. 25-30.

³⁷ *Інноваційне навчання зорієнтоване: на динамічні зміни в навколишньому світі; навчальна діяльність ґрунтується на оригінальних методиках розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості; покликання готувати не лише «людину, що пізнає», але і «людини, що діє»; характерними рисами є передбачення (anticipation) - здатність до розуміння нових, незвичайних ситуацій, прогнозування подій, оцінка наслідків прийнятих рішень, орієнтація на майбутнє; співучасть (participation) – соціальна активність, участь особистості в найважливіших видах діяльності, її особистий вплив на прийняття локальних та глобальних рішень, здатність бути ініціативним. Зразкова узагальнена модель інноваційного навчання була представлена в одній із перших робіт на цю тему (Kozma and Johnson, 1991). Модель передбачала: 1) активну участь студента в процесі навчання (а не пасивне засвоєння інформації); 2) можливості прикладного використання знань у реальних умовах; 3) наведення концепцій і знань у найрізноманітніших формах, а не тільки у текстовій; 4) підхід до навчання як до колективної, а не індивідуальної діяльності; 5) акцент на процес навчання, а не на запам'ятовування інформації.*

Завдання 18. Ігрові технології/ навчання як розвага

А) *На прикладі дисципліни, яку викладаєте, проілюструйте можливості застосування ігрових технологій навчання.*

Візьміть до уваги! Ігрові технології – така організація освітнього процесу, коли суб'єкт навчання включається у навчальну гру. Особливості такого типу навчання: акцент на розвагах – важливим для освітнього процесу стає інтерес студента; мотивація через розвагу – задоволення, отримане в освітньому процесі, стає помічником у розкріпаченні особистості, сприяє формуванню стійкого інтересу до навчального процесу; гра як найважливіший принцип – за концепцією Й. Хейзинга («Homo ludens»), ключовим поняттям едьютейнмента є гра - базовий принцип навчання.

Електронна версія - <https://flip.com/2a957ffd>

Б) *На прикладі дисципліни, яку викладаєте, проілюструйте можливості рольових інтелектуальних змагань – дебатів.*

Візьміть до уваги! Поняття «едьютейнмент» (від англ. education - навчання та entertainment - розвага). Вперше слово з'явилося ще в 1948 р. у студії Уолта Діснея для позначення формату захоплюючого документального серіалу. Потім іменник «edutainment» використовував Роберт Хейман (Robert Heuman) в 1973 при створенні серії документальних фільмів для The National Geographic Society, так само цим терміном в 1975 р. оперував доктор Кріс Данієлс (Dr. Chris Daniels), створюючи «Millennium Project», який згодом став відомий як «The Elysian World Project». Укорочену версію слова «Edutainer» використовував Крег Сим Веб (Craig Sim Webb). У 1973 р. Роберт Хейман вперше використав поняття «едьютейнмент» в доповіді для Національного Географічного Товариства. З 1990-х рр. дане поняття періодично з'являлося на сторінках газет (у статті з «Гардіан», присвяченої освітньому фільму «Вулиця Сезам»). Поняття «едьютейнмент» у вітчизняній дійсності не має чіткого визначення: «цифровий контент», «креативне освіта», «неформальна освіта». «Едьютейнмент» - це сучасна педагогічна інновація, яка ґрунтується на візуальному матеріалі, оповіданні, сучасних психологічних прийомах, ігровому форматі, сучасних інформаційних та комунікаційних технологіях.

Дебати – це рольові інтелектуальні змагання, в яких одна команда аргументовано доводить певну тезу, а інша – опонує їй. Д.: стимулюють розвиток критичного мислення (вміння аналізувати, виявляти сильні та слабкі боки тез, виробляти оптимальне рішення з урахуванням наявних ресурсів); розвиток структурного мислення (виховують вміння структурно викладати свої думки, будувати

логічні схеми та виявляти в них суперечності); розвиток риторичних навичок (сприяють опануванню усним мовленням та мистецтвом переконання, розвивають вміння тримати себе перед аудиторією); дають змогу: поглиблювати й систематизувати нові знання з права, культури, релігії, філософії, політики та інших сфер суспільного життя); опрацьовувати нові технології пошуку інформації та сприяють виробленню системного й об'ємного бачення тієї чи іншої проблеми; виховують вміння працювати в колективі, толерантно ставитися до протилежних думок, повагу до людей та їхніх поглядів і переконань. Дебати не передбачають вироблення єдиної пропозиції, натомість допомагають кожному розглянути проблему з різних боків та дійти власних висновків. **А л г о р и т м п р о в е д е н н я Д.:** 1) визначення теми для обговорення («Тема актуальна для обговорення, бо ...»; «Це питання зумовлене важливими причинами, бо ...»; «Тема містить такі ключові слова ...»; «Ці слова мають такі визначення ...»; «Ця тема охоплює ключові предмети обговорення ...»; «Твердження має зважати на те, що ...»; «Заперечення має ґрунтуватися на тому, що ...»); 2) структурований виклад аргументів: назва (теза, що обґрунтовує тему); вступне твердження (одне – два речення, що пояснюють назву); підпункт А (перша причина, що доводить правильність запропонованої назви); підпункт Б (друга причина, що доводить правильність запропонованої назви); 3) проведення раунду запитань і відповідей (дві групи записують аргументи для лінії ствердження, інші — для лінії заперечення). Кожна сторона презентує свої аргументи; 4) підготовка тез спростування: «Аргументацію твердження необґрунтовано, бо ...»; «Позиція заперечення ...»; 5) підбиття підсумків.

Електронна версія - <https://flip.com/aa4d5f37>

В) Ознайомтеся з поданою інформацією. На прикладі дисципліни, яку викладаєте, проілюструйте можливості ділової гри.

Візьміть до уваги! Ділова гра (рольова гра, розігрування ролей, ігрові технології, дидактичні ігри, ігрові методи навчання) – імітаційна гра, в якій відтворюється справжня діяльність конкретних працівників. Вона характеризується певними ознаками та має чіткі етапи: підготовчий; вступний; ігровий; завершальний. До формальної частини Д. г. відносять: мету гри; спосіб оцінки ступеня досягнення мети; формальні правила гри; мету модельованих підсистем. До неформальної частини Д. г. відносять такі елементи: учасників гри; неформальні правила гри; круг. Елементи Д. г. можна об'єднати в такі основні блоки: цілеспрямованість (для чого проводиться гра); об'єктивно-ситуаційний блок (що моделює); ігровий блок (хто грає); рольовий (як імітується діяльність у межах одного ігрового етапу); блок результатів (що досягається при завершенні); теоретичний блок.

Схему проведення професійної Д. г. подано рис. 1.

Рис.1. Схема проведення професійної Д. г.

К л а с и ф і к а ц і я. Поділяються на: навчальні, організаційні, проблемно-орієнтовані тощо. Навчальна Д. г. — це форма діяльності в умовах, спрямованих на відтворення змісту професійної діяльності й поведінки учасників гри за заданими правилами. Організаційно-діяльна Д. г. — це форма організації колективної розумової діяльності. Проблемно-орієнтована Д. г. — це проміжна форма між навчальною та організаційно-діяльною Д. г. Вони використовуються для виявлення унікальних професійних проблем і знаходження шляхів їх розв’язання, потребують багато часу на проведення, старанного підбору учасників і кваліфікованого керівництва з боку організаторів. Організаційно-діяльні квазіігри — ефективний засіб організації процесу колективної розумової діяльності, спрямованої на активізацію пізнання. Від організаційно-діяльної Д. г. відрізняється короткою регламентацією процесу. Типова квазігра триває 4–5 годин і дає змогу: організувати інтенсивну самостійну розумово-комунікативну і розумово-діяльну роботу під керівництвом андрагога; розвинути здатність педагогів нестандартно мислити; формувати у педагогів культуру дискусій і ділового спілкування. Науководослідні Д. і. проводяться під час проведення наукових досліджень. Атестаційні Д. і. проводяться з метою визначення рівня компетентності педагогічних кадрів з питань технології навчання та схвалення управлінських рішень. У процесі такої Д. г. фахівець, який атестується, має виявити помилкові дії контрольних гравців і перешкодити їм. Д. г. має такі чотири головні риси: вільна розвивальна діяльність, яка застосовується лише за бажанням особистості заради задоволення від самого процесу діяльності, і не тільки від результату (процедурне задоволення); творчий, в звичайній мірі імпровізований дуже активний характер цієї діяльності (поле творчості); емоційна піднесеність діяльності, суперництво, змагання, конкуренція тощо (чуттєва природа Д. г.,

емоційне напруження); наявність прямих або непрямих правил, що відображають зміст Д. г., послідовність її розвитку.

Рольова гра – спрощена модифікація Д. г., що моделює простішу проблему професійної, навчальної діяльності. У процесі Р. г. відбувається знайомство з новими для учасників ролями (наприклад, керівника групи); потім опановують нові форми спілкування і засоби схвалення рішень. «Гравці», спілкуючись один з одним, емоційно реагують, проявляють пізнавальний інтерес до проблеми й до самих себе. Р. г. починається з аналізу конфліктної ситуації. Викладач ставить перед учасниками завдання щодо схвалення рішення в загальних рисах. Потім між учасниками розподіляються ролі й після невеличкої підготовки проводиться ігровий етап та після рольовий аналіз. Групі експертів викладач доручає фіксувати роботу кожного учасника, його поведінку, креативність, адекватність засобів спілкування тощо. Готуючи та проводячи Р. г., викладач має бути готовий у будь-який момент включитися до неї та на деякий час замінити персонаж. Основні етапи Р. г.: розминка; загальна інструкція й опис ситуації; проведення дискусії; розподілення ролей і вибір групи експертів; підготовка гравців до гри; власне гра; після рольовий аналіз і підбиття підсумків.

Розігрування ролей — це імітаційний ігровий метод, який дає змогу відпрацьовувати функціональні обов'язки посадових осіб. Метод має високу ефективність при вирішенні окремих складних управлінських та економічних завдань, які не орієнтовані на один критерій, причому оптимальне рішення можливе лише внаслідок компромісу між учасниками, інтереси яких не збігаються.

Ігрові технології – така організація навчального процесу, коли суб'єкт навчання включається у навчальну гру.

Дидактичні ігри (Д. і.) – спеціально створені чи пристосовані для цілей навчання ігри. Системи Д. і. вперше розроблено для дошкільної освіти Ф. Фребелем, М. Монтесорі, для початкового навчання – О. Декролі. З 80-х рр. ХХ ст. широко застосовують ділові ігри. У педагогічній освіті застосовують специфічний різновид ділових ігор – педагогічні ігри, які ґрунтуються на моделюванні педагогічних ситуацій (наприклад, моделювання фрагмента уроку, тобто мікровикладання), рольовому розігруванні. У вітчизняній практиці післядипломного навчання використовуються організаційно-діяльнісні ігри, спрямовані на рефлексію основ професійної діяльності (наукової, організаційної, виховної тощо).

Ігрові методи навчання – імітаційні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. Ігровий характер навчально-пізнавальної діяльності дає змогу ознайомитися зі специфікою й особливостями професійної діяльності, а також сприяє відчуттю своєї ролі в ній. Ці методи навчання суттєво допомагають закріпленню й поглибленню знань, отриманих під час бесід, лекцій, розповідей, семінарів, практичних занять, удосконаленню практичних навичок та вмінь, творчому використанню у розв'язанні професійних проблем, створенню умов для активного обміну досвідом. Основна функція цих занять полягає в навчанні шляхом дій (чим ближча ігрова діяльність суб'єктів навчання до реальної ситуації, тим вища її навчально-пізнавальна ефективність). Основними різновидами ігрових методів активізації навчально-пізнавальної діяльності є метод інсценування і ділові ігри. Метод інсценування має багато спільного з театром, який викликає сильні почуття, впливає на емоційно-вольову сферу особистості. Характерними особливостями цього методу є: ознайомлення учасників заняття з конкретною дидактичною ситуацією, яка найбільш повно відповідає професійній діяльності та потребує вирішення; надання їм ролей конкретних посадових осіб, які існують в реальній ситуації; розподіл цих ролей між суб'єктами навчання. Використовують дві форми інсценування занять: перша – це заздалегідь підготовлене інсценування; друга – імпровізоване інсценування, яке у порівнянні з першим виникає ніби ненавмисно, випадково і несподівано під час обговорення певних навчальних проблем. Інсценування заняття здійснюється так: ролі розподіляються між окремими учасниками, інші – виконують роль активного глядача або функції «арбітра»; педагоги розділяються на невеликі групи. Кожна група виконує роль певної посадової особи, учасника ситуації тощо. Спочатку вони активно дискутують у цих групах над розв'язанням дидактичної проблеми, після чого представники груп пропонують для дискусійного обговорювання свій варіант.

Електронна версія - <https://flip.com/62896a70>

Завдання 19. Проблемне навчання

Візьміть до уваги! Проблемне навчання - модель навчання, при якій викладачем організується самостійна пошукова діяльність.

Концептуальні положення технології проблемного навчання (за Дж. Дьюї):

- ✓ Дитина в онтогенезі повторює шлях людства в пізнанні.
- ✓ Дитина, як активний суб'єкт навчання, засвоює матеріал не просто слухаючи чи сприймаючи органами чуття, а для задоволення потреб у знаннях, які виникли у неї.

Умовами успішності навчання є: проблематизація навчального матеріалу (знання – діти здивовані та зацікавлені); активність дитини (знання повинні засвоюватися із задоволенням); зв'язок навчання з життям дитини, грою, працею.

Цілі та завдання проблемного навчання: набуття знань, умінь, навичок; засвоєння засобів самостійної діяльності; розвиток пізнавальних і творчих здібностей.

Методичні прийоми, які використовуються викладачем для створення проблемних ситуацій: підводить студентів до суперечності й пропонує їм самостійно знайти спосіб її вирішення; зіштовхує протиріччя практичної діяльності; викладає різні точки зору з одного і того ж питання; спонукає студентів робити порівняння, узагальнення, висновки з ситуацій, співставляти факти; ставить конкретні запитання (на узагальнення, обґрунтування, конкретизацію, логіку мислення); визначає проблемні теоретичні і практичні завдання (наприклад, частково-пошукові або дослідницькі); ставить дослідницькі завдання (наприклад, з недостатніми або надлишковими даними, з суперечливими даними, свідомо допускаючи помилки тощо).

А) Заповніть таблицю (оберіть варіанти, обґрунтувавши вибір):

<i>Традиційне навчання</i>	<i>Проблемне навчання</i>
1. Матеріал дається в готовому вигляді, викладач звертає увагу перш за все на програму / Нову інформацію студенти отримують в ході вирішення теоретичних і практичних проблем	1. Матеріал дається в готовому вигляді, викладач звертає увагу перш за все на програму / Нову інформацію студенти отримують в ході вирішення теоретичних і практичних проблем
2. В усній подачі матеріалу або через підручник виникають прогалини, перешкоди й труднощі, викликані тимчасовим виключенням учня з дидактичного процесу / В ході розв'язання проблеми учень долає всі труднощі, його активність і самостійність досягають тут високого рівня	2. В усній подачі матеріалу або через підручник виникають прогалини, перешкоди й труднощі, викликані тимчасовим виключенням учня з дидактичного процесу / В ході розв'язання проблеми учень долає всі труднощі, його активність і самостійність досягають тут високого рівня
3. Темп передачі інформації орієнтований на сильних, середніх або слабких студентів / Темп передачі відомостей залежить від студента або групи студентів	3. Темп передачі інформації орієнтований на сильних, середніх або слабких студентів / Темп передачі відомостей залежить від студента або групи студентів
4. Контроль освітніх досягнень тільки частково пов'язаний з процесом навчання; він не є його органічною частиною / Підвищена активність студентів сприяє розвитку позитивних мотивів і зменшує необхідність формальної перевірки результатів	4. Контроль освітніх досягнень тільки частково пов'язаний з процесом навчання; він не є його органічною частиною / Підвищена активність студентів сприяє розвитку позитивних мотивів і зменшує необхідність формальної перевірки результатів
5. Відсутня можливість забезпечення всім	5. Відсутня можливість забезпечення всім

студентам стовідсоткових результатів; найбільшу складність представляє застосування інформації в практиці / Результати викладання відносно високі й стійкі. Студенти легше застосовують отримані знання в нових ситуаціях і одночасно розвивають свої вміння і творчі здібності	студентам стовідсоткових результатів; найбільшу складність представляє застосування інформації в практиці / Результати викладання відносно високі й стійкі. Студенти легше застосовують отримані знання в нових ситуаціях і одночасно розвивають свої вміння і творчі здібності
---	---

Електронна версія - <https://forms.gle/XYp6GfTaDb6CJ5pe6>

Б) На прикладі дисципліни, яку викладаєте, проілюструйте реалізацію проблемного навчання.

Електронна версія - <https://flip.com/f882be62>

Завдання 20. Інформаційно-комунікаційні технології³⁸

Візьміть до уваги! Удосконалення системи освіти на основі інформаційних технологій, широке впровадження в навчальний процес ІКТ привело до появи віртуальних університетів, відкритої системи освіти. Реалізація відкритої освіти може здійснюватись шляхом **дистанційної освіти (ДО)**.

Дистанційна освіта – це педагогічна система відкритих освітніх послуг, що надаються широким верствам населення в країні та за кордоном за допомогою спеціалізованого інформаційного освітнього середовища, котре базується на дистанційних технологіях навчання (мультимедійних, мережних, телекомунікаційних, ТВ-технологіях тощо). Якість навчання значно підвищиться за умови впровадження дистанційного навчання та різних сучасних моделей навчання: – e-learning (електронне навчання), – m-learning (мобільне навчання), – blended-learning (змішане навчання), – flipped-learning (перевернуте навчання), – ubiquitous learning (всепроникаюче навчання).

³⁸ **Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ, від англ. Information and communications technology, ICT)** — часто використовується як синонім до інформаційних технологій (ІТ), хоча ІКТ це загальніший термін, який підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій (телефонних ліній та бездротових з'єднань), комп'ютерів, підпрограмного забезпечення, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, які дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію. Іншими словами, ІКТ складається з ІТ, а також телекомунікацій, медіатрансляцій, усіх видів аудіо і відеообробки, передачі, мережесих функцій управління та моніторингу. Вираз вперше було використано в 1997 р. у доповіді Денніса Стівенсона для уряду Великої Британії, який посприяв створенню нового Національного навчального плану Великої Британії у 2000 р. - URL: <https://u.to/II43IA>

У процесі **змішаного навчання** використовується середовище електронного навчання — навчальна платформа Moodle (3.3). Система Moodle дозволяє не тільки надавати різноманітні навчальні матеріали з дисципліни (модулю), але й містить технологічні інструменти для виконання різноманітних завдань та оцінювання освітнього процесу, включаючи самостійну роботу студентів. Увесь технологічний інструментарій Moodle можна виокремити в статичну (ресурси курсу) й інтерактивну (елементи курсу) групи.

Основні структурні елементи **електронного освітнього курсу**:

– анотація – визначає особливості змісту курсу, мету та очікувані результати навчання;

– сіллабус

– система оцінювання курсу з визначенням балів;

– ресурси – представлення навчального матеріалу у вигляді текстових файлів і/чи Web-сторінок, посилань на Інтернет-ресурси, відео та аудіоматеріали;

– інтерактивні елементи: інтерактивна лекція, що містить теоретичний матеріал завершується питаннями, залежно від відповіді на які студент спрямовується по індивідуальному маршруту; інтерактивне завдання (наприклад, у LearningApps); віртуальні тренажери;

– тест – засіб контролю знань;

– опитування – засіб анкетування або голосування курсантів для отримання зворотного зв'язку.

Про особливості дистанційної та змішаної фахової передвищої освіти детально подано на сайті Міністерства освіти і науки України³⁹ та в методичних рекомендаціях⁴⁰.

А) За допомогою **Google Форми**: **вихід** (<https://docs.google.com/forms/d/1QfmQCl-U9caxCmJSay00gkS4GisJ9Kqlzbp2pw9QypM/edit?hl=uk>) створіть тестові завдання з дисципліни, яку викладаєте. Зверніть увагу – для самоосвіти⁴¹.

Електронна версія - <https://u.to/2483IA>

Б) *Ознайомтеся із інтерактивним онлайн посібником: Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П. Пізнаваймо. Творімо. Взаємодіймо. Як еволюціонують навчальні тексти в XXI ст. Інтерактивний онлайн посібник. Microsoft Sway / Create visually striking newsletters, presentations, and*

³⁹ **Сайт Міністерства освіти і науки України.** URL: <https://u.to/lZE3IA>

⁴⁰ **Освітній процес в умовах війни. Рекомендації МОН на початку 2023-2024 н.р.** <https://u.to/SrUqIA>

⁴¹ **Для самоосвіти:** як створити тестові завдання за допомогою Google Форми - URL: <https://u.to/spE3IA>

documentation in minutes URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734252/>.

За допомогою найпопулярніших Е-ресурсів створіть електронний ресурс (інтерактивну навчальну вправу, презентацію, інтерактивну дошку, хмари слів, електронну книжку тощо – на вибір) з дисципліни, яку викладаєте.

Електронна версія - <https://u.to/X5E3IA>

Завдання 21. Проєктні технології: сутність

Візьміть до уваги! Проєкт у перекладі з латинської мови означає «кинутий уперед, задум, план»⁴². Проєктування – це науково обґрунтована побудова системи параметрів майбутнього об'єкта чи якісно нового стану чинного проєкту прототипу передбачуваного або можливого об'єкта стану чи процесу⁴³. Ознайомтеся з освітнім матеріалом, уміщеним у посібнику: Теорія і методика технологічної освіти. Проєктна технологія навчання.⁴⁴

А) На основі алгоритму проєктної діяльності (табл. 3) розробіть рекомендації для студентів для роботи над проєктом із дисципліни, яку викладаєте.

⁴² **Проєкт** активно розробляється в менеджменті. У тлумачному словнику з менеджменту поняття «проєкт» розглядається у контексті англійського слова *project* і означає задум чи план чого-небудь, наприклад створення підприємства. У цьому випадку головний акцент робиться на прогнозованій результат (організація підприємства). Інститут управління проєктами США розширює характеристику поняття «проєкту» суттєвими ознаками, зокрема проєкт – це відповідне завдання з визначеними вихідними даними й прогнорованими результатами (цілями), які зумовлюють шляхи та засоби вирішення цих завдань. Проєкт розглядають як обмежену в часі цілеспрямовану зміну окремої системи зі встановленими вимогами щодо якості результатів, визначеними межами витратних ресурсів та специфічною організацією.

⁴³ **Проєктування** включає: **прогнозування** – погляд у майбутнє, процес отримання прогнозу, імовірнісних суджень про стан досліджуваного процесу через визначений час (основні стратегічні цілі й завдання розвитку освіти в регіоні, визначення способів реалізації); **моделювання** – створення моделей вихідного (актуального) стану перетворюваного процесу чи об'єкта, моделей необхідного стану на кінець запланованого періоду й моделі переходу від вихідного стану до необхідного; **програмування** – розроблення заходів нормативно-правового й науково-методичного забезпечення, критеріїв, показників і процедур моніторингу їх виконання, способів управління і корекції програми.

⁴⁴ **Теорія і методика технологічної освіти. Проєктна технологія навчання:** Навчально-методичний посібник до виконання практичних робіт для студентів спеціальності «Середня освіта (Трудове навчання та технології)». Чернівці: НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2023. 103 с. URL : <http://surl.li/ovoeu>

Алгоритм проєктної діяльності

<i>Етапи</i>	<i>Суть</i>	<i>Рекомендації студентам з дисципліни з для реалізації етапів роботи над проєктом</i>
Організаційний	Пошук і аналіз проблеми; історичний аналіз проблеми; обґрунтування теми; планування проєктної діяльності	
Підготовчий	Збір, вивчення та обробка з теми проєкту; дослідження варіантів; вибір технології проєктування; економічна оцінка; складання конструкторської і технологічної документації	
Технологічний	Планування практичної реалізації проєкту, підбір необхідного матеріалу, інструментів і обладнання; виконання запланованих технологічних операцій; внесення уточнення у проєкт; поточний контроль якості; внесення коректив в конструкцію і технологію	
Оцінно-заключний	Оцінка якості виконання проєкту; аналіз результатів виконання проєкту; вивчення можливостей використання результатів проєктування (виставка, продаж, включення в банк проєктів тощо)	
Підсумковий	Захист проєкту; конкурс проєктів	

Електронна версія - <http://surl.li/ovogt>

Б) Наведіть приклади тем проєктів із дисципліни, яку викладаєте:

Електронна версія - <http://surl.li/ovokc>

В) Оформлення проєкту має відповідати певним вимогам (табл. 4) та його оцінюють за чіткими критеріями (табл. 5).

Доповніть табл. 4 (Вимоги до технологічної документації проєкту) характеристиками в розділі «Критерії та показники реалізації мети й завдань дослідження».

Вимоги до технологічної документації проєкту

Назва складової проєкту	Характеристика
Вступ	Обґрунтування актуальності теми; прогноз розвитку ситуації без проєктного втручання
Основні характеристики дослідження	Об'єкт; предмет; мета; теоретико-методологічна основа; основна ідея; задум; гіпотеза дослідження; завдання; фактори ризику (із зазначенням заходів профілактики); очікувані результати (моніторинг проміжних результатів)
Критерії та показники реалізації мети й завдань дослідження	
Етапи дослідження	Деталізація результатів на кожному етапі дослідження
База дослідження	Визначення експериментальної бази дослідження
Бюджет проєкту	Обґрунтування витрат

Критерії оцінювання проєкту

Критерії оцінювання виконаного проєкту	Критерії оцінювання захисту виконаного проєкту
<ol style="list-style-type: none"> 1. Аргументованість вибору теми, обґрунтування потреби, практичної спрямованості й значущості виконаної роботи. 2. Обсяг і повнота виконання розробок, виконання етапів проєктування, самостійність, завершеність, підготовленість сприймати проєкт іншими, матеріальне втілення проєкту. 3. Аргументованість запропонованих рішень, підходів, висновків, повнота бібліографії, цитати. 4. Рівень творчості, оригінальність теми, підходів, рішень, оригінальність матеріального втілення і представлення проєкту. 5. Якість пояснювальної записки: оформлення, відповідність стандартним вимогам, якість виконання тексту, якість і повнота рецензій. 6. Якість проєкту, відповідність стандарту, оригінальність 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Якість доповіді: композиція, повнота представлення роботи, результатів, аргументованість, обсяг тезаурусу, переконливість. 2. Обсяг і повнота знань з теми, ерудиція, міжпредметні зв'язки. 3. Риторика: культура мовлення, манери, імпровізація, зв'язок з аудиторією. 4. Відповіді на запитання: повнота, аргументованість, переконливість, приязність, намагання розкрити сильні й слабкі сторони проєкту. 5. Ділові й вольові якості доповідача: відповідальне ставлення, намагання досягнути високих результатів, готовність вести дискусію, готовність працювати в екстремальних умовах, контактність

Електронна версія - <http://surl.li/ovolb>

Г) Перегляньте відеоролик «10 найпопулярніших проєктів з електроніки» - <https://www.youtube.com/watch?v=nuAsCBGOka4>. Класифікуйте запропоновані види нововведень (техніко-технологічні; соціально-економічні; організаційно-управлінські). Визначте 10 топових напрямів дослідження із дисципліни, яку викладаєте.

Електронна версія - <http://surl.li/ovooi>

Завдання 22. Реклама інноваційної технології навчання

За допомогою методу AIDA та сучасних інструментів E-візуалізації розробіть рекламу актуальної технології навчання, яку ви апробуєте в професійній діяльності⁴⁵.

Для допитливих. AIDA (від англ.: attention — увага, interest — інтерес, desire — бажання, action — дія, акція) – найвідоміша рекламна модель Ел. Левіса, розроблена 1896 р. Перше, що необхідно зробити для успішної реклами – привернути увагу (A - attention). Цього можна домогтися за допомогою незвичайного назви, дизайну, кольору, великого тексту. Увага змінюється інтересом, який змушує людину затримати продукцію в руках довше і подивитися на продукцію більш уважно (I - interest). Інтерес можна викликати докладною і важливою інформацією про продукцію, її характеристики, переваги, вигоди від її використання. Подальші дії - переважно автоматичні. Якщо продукція стоїть, цікава і захопила покупця, то виникає бажання (D - desire). Слідом за бажанням приходить дія (A - action).

Електронна версія - <https://flip.com/4036321f>

Завдання 23. Методи розвитку критичного мислення

Візьміть до уваги! Як зазначає О. Пометун, «Критичне мислення – це комплекс мисленнєвих операцій, що характеризується здатністю людини: аналізувати, порівнювати, синтезувати, оцінювати інформацію з будь-яких джерел; бачити проблеми, ставити запитання; висувати гіпотези та оцінювати альтернативи; робити свідомий вибір, приймати рішення та обґрунтовувати його. Найпоширеніші методи розвитку критичного мислення подано у схемі»⁴⁶.

⁴⁵ Див.: Про візуалізацію освітнього матеріалу та корисні інструменти для цього – Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П. Пізнаваймо. Творімо. Взаємодіймо. Як еволюціонують навчальні тексти в XXI ст. Інтерактивний онлайн посібник. Microsoft Sway / Create visually striking newsletters, presentations, and documentation in minutes URL : <https://lib.iitta.gov.ua/734252/>.

⁴⁶ Як розвивати критичне мислення в учнів (з прикладом уроку). URL : <http://surl.li/bjuoo>

Схема 1. Методи розвитку критичного мислення

На прикладі дисципліни проілюструйте один із зазначених вище методів.

Електронна версія - <https://flip.com/a48f723d>

Завдання 24. Цифрові інструменти для створення освітнього вмісту

А) Ознайомтеся з матрицею⁴⁷ відбору, створення та модифікації креолізованих навчальних текстів для дев'яти подій навчання (авторський підхід)⁴⁸ і на основі цього розробіть мультимодальний навчальний текст для однієї із подій навчання (за вибором).

Електронна версія - <https://padlet.com/marinascrpnik/m9wjsd0cxw1i02vp>

⁴⁷ **Матриця відбору, створення та модифікації креолізованих навчальних текстів для дев'яти подій навчання.** URL : <http://surl.li/ovptj>

⁴⁸ Детально про це: **Скрипник М. І., Кравчинська Т. С., Волинець Н. П.** Віртуальний освітній простір, що узгоджує когніції суб'єктів учіння з технічною архітектурою. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск № 87, 2022. URL : <https://u.to/kMRZHA> (дата звернення: 24.10.2023).

Б) Дослідіть рейтинг цифрових інструментів за два останні роки, складіть порівняльну таблицю із 10 найпопулярніших серед освітян інструментів.

Електронна версія - <https://padlet.com/marinascripnik/m9wjsd0cxw1i02vp>

Завдання 25. Створюємо «перетини смислів»

Для допитливих. Слово «кроссенс» означає «перетин смислів» і створено авторами за аналогією зі словом «кросворд»⁴⁹. Ця унікальна ідея належить письменнику, педагогу і математику Сергію Федіну і доктору технічних наук, художнику і філософу Володимирі Бусленко. Кроссенс уперше був надрукований у 2002 р. у журналі «Наука і життя». Він являє собою асоціативний ланцюжок, замкнений у стандартне поле із дев'яти квадратів (як у гри «Хрестики-нулики»). Дев'ять зображень розташовані в ньому таким чином, що кожен малюнок має зв'язок із попереднім і наступним, а центральний об'єднує по смислу відразу декілька. Зв'язок може бути як поверхневий, так і змістовний. Але в будь-якому випадку це прекрасне завдання для розвитку логічного і творчого мислення. Кроссенс потрібно читати зліва направо і зверху вниз⁵⁰.

Алгоритм створення кроссенса:

1. Визначити тему, загальну ідею.
2. Виокремити дев'ять елементів, що стосуються ідеї (теми).
3. Знайти зв'язки між елементами, визначити послідовність.
4. Концентрація змісту в одному елементі (центральному).
5. Виокремити відмінні риси, особливості кожного елемента.
6. Підібрати зображення, що ілюструють елементи.
7. Замінити прями образи і асоціації символічними.
8. Побудувати асоціативні зв'язки між образами елементів.

Для полегшення процесу створення кроссенса спочатку потрібно заповнити словами кожен квадрат, а потім замінити їх образами.

⁴⁹ **Див.:** візуалізація інформації про алгоритм створення кроссенсу та приклади. - URL : <http://surl.li/ovpyb>

⁵⁰ **Приєм «кроссенс» відповідає наступним принципам:** науковість: має наукове обґрунтування; ефективність: дає гарантовані результати вже з перших днів його застосування; гуманність: покращує якість освіти і полегшує процес навчання; універсальність: можна використовувати при викладанні будь-яких предметів, для навчання дітей із різним рівнем розвитку; креативність: спрямований на розвиток неординарного творчого мислення. А це означає, що прийом «кроссенс» допомагає формувати всі види універсальних навчальних дій. Проблема, з якою часто зустрічаються автори кроссенсів, - це трактування зображень, які можуть бути не зовсім зрозумілі або досить загадкові. У такому випадку дається коротка текстова підказка – хто чи що зображено на кожному малюнку, а завдання – знайти зв'язки між сусідніми зображеннями або дати назву кроссенсу, знайшовши єдину нитку асоціацій. URL : <http://surl.li/bftlw>

Оскільки у цьому завданні велика роль суб'єктивного сприйняття образів і зображень, то можливі свої варіанти зв'язків, за умови, що учень обгрунтує свою версію.

До однієї з тем вашої дисципліни створіть кроссенс.

Електронна версія - <http://surl.li/ovqat>

РОЗДУМ (РЕФЛЕКСІЯ) «З видимого пізнавай невидиме»

<i>Стало зрозумілим</i>	<i>Потребує самостійного опрацювання (уточнення)</i>	<i>Візьму для практичної роботи</i>

МЕДІАТЕКА

- ✓ [Вебінар] Огляд інноваційних педагогічних технологій: мотивація до навчання. URL : <http://surl.li/ovreh>
- ✓ Використання інноваційних технологій в освіті 2023. URL : <http://surl.li/ovrea>
- ✓ КРАЦІ ПРАКТИКИ 2023 Впровадження освітніх інновацій у системі професійного навчання. URL : <http://surl.li/ovrep>
- ✓ Презентація онлайн курсу "Новітні технології для навчання і успіху впродовж життя". URL : <http://surl.li/mrssl>

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ВИПУСКНИХ РОБІТ СЛУХАЧІВ ТЕМАТИЧНИХ КУРСІВ

1. Наукові методи дослідження актуальних технологій навчання та кращих педагогічних практик у передвищій фаховій освіті.
2. Дослідження генезису поняття «технології навчання».
3. «Традиційні» технології навчання у фаховій передвищій освіті: переваги та недоліки.
4. Класифікація сучасних педагогічних технологій.
5. Організація освітнього процесу в умовах онлайн та змішаного навчання.
6. Модель інноваційного навчання у фаховій передвищій освіті.
7. Ігрові технології/ навчання як розвага у фаховій передвищій освіті.
8. Проблемне навчання у фаховій передвищій освіті.
9. Інформаційно-комунікаційні технології у фаховій передвищій освіті.
10. Проєктні технології навчання у фаховій передвищій освіті.
11. Інноваційна складова професійної діяльності викладача.
12. Тестологія у фаховій передвищій освіті.
13. Сучасні вимоги до наукового й професійного профілю сучасного викладача-дослідника.
14. Навчально-методичне забезпечення оперативного та тематичного контролю в умовах особистісно орієнтованого навчання.
15. Активні методи контролю знань студентів: науково-методичний супровід.
16. Методичні засади використання наочності у процесі викладання професійних дисциплін у фаховій передвищій освіті.
17. Формування вмінь самостійної роботи у майбутніх фахівців.
18. Стимулювання пізнавального інтересу студентів до майбутньої професійної діяльності.
19. Дидактичні ігри в процесі професійної підготовки фахівців.
20. Формування прийомів евристичної діяльності студентів у фаховій передвищій освіті: методичний супровід.
21. Теорії учіння в психолого-педагогічній науці.
22. Модель навчального заняття з елементами інтерактивних технологій.
23. Особливості структурування програми навчальної дисципліни.
24. Анотація авторських науково-методичних публікацій із проблеми дослідження (не менше 10 джерел).
25. Реферативний огляд наукових джерел із проблеми дослідження (не менше 30 джерел, серед яких – іноземних – не менше 10).

26. Анотований огляд наукових статей фахового видання (друкованого чи електронного – за вибором).
27. Структурування змісту навчального підручника з дисципліни: авторський погляд.
28. Формування професійних якостей фахівців у фаховій передвищій освіті.

Навчальне видання

СКРИПНИК Марина Іванівна

АКТУАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У
ФАХОВІЙ ПЕРЕДВИЩІЙ ОСВІТІ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ
для викладачів закладів фахової
передвищої освіти

Авторська редакція